

BİLGİ TOPLUMU ÇAĞINDA DİJİTAL YERLİLER, GÖÇMENLER ve MELEZLER

Burak KARABULUT*

Özet

Bilgi toplumu kavramı, İletişim-Bilişim Devrimi'nin bir sonucu olarak ortaya çıkmış son yıllarda sıklıkla kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Bu kavram ile bilgi iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimin şekillendirdiği yeni bir toplum yapısı tanımlanmaktadır. Hızla değişen, dönüşen bu teknolojilerin yeni toplum ve çağın öncüsü olduğu düşünülmektedir. Bilgi iletişim teknolojileri kavramı içerisinde bir devrim niteliği taşıyan internetin yaygınlaşması ile internet erişim araçları da her gün gelişmektedir. İnternet erişim imkanlarının kolaylaşması daha fazla kullanıcının erişimini sağlamakta bu durum ise, kendi içerisinde bir kültürü oluşturmaktadır. Bu dijital kültür sürecini oluşturan bireyler dijital yerliler ve dijital göçmenler ifadelendirmeleriyle, iki uç grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki grubun yanı sıra kimi düşünürler üçüncü bir grubun ikisi arasında yer aldığını düşünmektedir. Tanımlanan bu üç grup kendi oluşturdukları kültür içerisinde gösterdikleri davranışlar baz alınarak sınıflandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi Toplumu, Dijital Yerliler, Dijital Göçmenler, Dijital Melezler, Bilgi İletişim Teknolojileri.*

IN THE ERA OF INFORMATION SOCIETY DIGITAL NATIVES, IMMIGRANTS AND HYBRIDS

Abstract

The concept of the information society has emerged from the result of communication. Information revolution and communication began to be used frequently in recent years. With this concept, a new social structure shaped by the rapid changes in information communication technologies is being defined. Changing rapidly, these technologies have turned into the innovator of a new society and era. The internet which is the revolution in information communication technologies is being wide spread as well as the internet tools. The more internet access opportunities become easier the more users can use it thus creating a culture in itself. The people who make up the digital culture process are named digital natives and digital immigrants. Some scientists think that as well as these two groups, there is one more group between the two groups. These three groups are classified through their behaviours which they make up in their own groups.

Key Words: *Information Society, Digital Natives, Digital Immigrants, Digital Hybrids, Information Communication Technologies.*

1. GİRİŞ

Alvin Toffler'ın üçüncü dalga kuramında bahsedildiği üzere, uygarlık tarihinin yaklaşık binyılı, tarımsal üretimle yaşamın sürdürüldüğü bir dönem içerisinde geçmiştir. Buhar makinesinin icadı sonrasında oluşan endüstri devrimi ile birlikte yaşanan sanayi toplumu sürecinin ardından sıra üçüncü evre olan bilgi toplumuna gelmiştir. Bilginin hayatın merkezi konumunda olduğu ve enformatik bir toplum haline geldiğimiz bir dönemi yaşamaktayız.

Bu dönem teknotronik, post-kapitalist, post-modern, post-endüstriyel, küresel köy gibi kavramlarla ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu kavramlar içerisinde en yaygın olanı ise bilgi toplumu olmakla birlikte, bireyler ve toplumlar bu kavramla beraber temel ölçüt haline getirilen bir takım kavramlarla tanımlanmakta, gelişmişlik düzeyleri bu özelliklere sahip olma gibi kriterlerle belirlenmektedir. 20. yüzyıldan günümüze hızla ilerleyen teknolojik gelişmeler ve bilişim teknolojileri de bilgi çağının ve

* Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İZMİR.
e-posta: burakkarabulut09@hotmail.com

değişen toplum yapısını temsil eden bilgi toplumunun köklerini ortaya koymaktadır.

İnsanlık teknolojiyi ateşten yararlanmaya ya da toprağı işlemeye başladığı ilk günden itibaren inanılmaz bir şekilde geliştirerek günümüzde iletişim alanında telefon, televizyon, radyo ve internet; ulaşım alanında uçak, tren ve otomobil gibi ürünleri ile insanların günlük yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası haline dönüşmüştür. Bu durum ise, insanların teknoloji dünyasını ve bu teknolojiden hayatını kolaylaştıracak şekilde yararlanmayı bilmesi ve teknolojik gelişmeleri anlaması gerekliliğini doğurdu. (Bacanak vd., 2003'den akt.: Şen, 2009: 191).

Geleneksel medya araçlarının yerini yeni medya araçlarına bıraktığı son dönemde ise internet, en önemli keşiflerden biri halini almaktadır. İnternetin icadı ve sonrasındaki gelişmeler toplumlara kendine has ve yeni bir "dijital dünya" ortamı yarattı. Bu ortamı hızla kabullenen toplumlar teknoloji temelli bir yaşam düzenini benimseyerek, kültürler arası bir entegrasyon ile farklı bir dünyaya adapte olmaya başladıkları gözlemlenmekte ve teknoloji olgusunun, toplumsal değişim ve gelişmenin öncüsü konumuna geldiği düşünülmektedir.

Çağımızın gerçeği olan değişimi kabullenen bireyler ve toplumlar diğer taraftan alışkanlıklarını koruma eğilimi göstermektedirler. Her kuşağın felsefesi, kültürü ve alışkanlıkları birbiriyle farklılık göstermektedir. Bu tip özellikleriyle bilimsel çalışmalarla kuşaklar birbirlerinden ayrılmaktadır. Bu anlamıyla bu kuşaklar dijital dünya içerisinde "dijital yerliler", "dijital göçmenler" ve "melezler" olarak sınıflandırılmaktadır. Bu çalışmada, bilgi toplumu çerçevesi üzerinde odaklanılarak bu çağın yaratımı olan sınıflar "yeni dünya" toplumları merkezinde irdelenmeye çalışılacaktır.

2. BİLGİ TOPLUMU

Dünya, 1000 yıllık tarım çağı ve 250 yıllık endüstri çağının ardından yeni bir çağa geçtiği ön görülmektedir. Bu çağ her iki çağdan çok farklı temellere oturmakta ve yeni yaşamsal pratikler üreten elektronik ve teknolojik bir çağdır.

Tarım toplumunda birey, coğrafi ve iklimsel koşullara dayalı olan bir tarımsal ekonomiye dayanan bir yaşam şeklini sürdürmekteydi. Daha çok topluluklar halinde yaşamayı seçen ve teknik imkanların sınırlı olduğu bir hayatı devam ettirmekteydi. Endüstriyel ya da başka bir deyişle sanayi toplumu, yoğun iş bölümünün olduğu ve standart üretimin amaçlandığı bir toplumu temsil etmekteydi. Bilgi toplumu ise bilgiyi merkez alan bu noktada bakış açısının birçok yönden değiştiği bir yaşam düzenidir.

Bilgi kavramı Latince "informato" kökünden gelmekte, "biçim verme", "biçimlendirme" ve "haber verme" anlamlarında kullanılmaktadır. Bilgi genel anlamda düşünme, yargılama, akıl yürütme, okuma, gözlem ve deney yoluyla elde edilen "düşünsel ürün" ya da "öğrenilen şey" olarak tanımlanmaktadır. Bilgi, bu anlamıyla belirli bir süreçten geçerek işlenmiş, sahibi için anlamlı olan, yönetsel karar almada stratejik öneme haiz olduğu varsayılan veya gerçek değeri olan veri demektir (Öğüt, 2003: 9).

Erkan bilgiyi; "gelişen bilişim ve iletişim teknolojileri ile hem daha çok artmakta hem de bilgiye erişim gittikçe daha kolay hale gelmektedir. Bilgi odaklı yeni toplum yapısı, hızlı iletişim, sürekli değişim gösteren yeni teknolojiler bilginin tüm alanlarda temel güç ve kaynak kabul edilmesine ve hayatımızın olmazsa olmaz bir gereksinimi olmasına yol açmıştır" şeklinde açıklamıştır (Erkan, 1993: 33).

Bilgi Toplumu kavramı ise, ilk olarak Kanada'lı iletişim uzmanı Marshall Mc Luhan tarafından 1962 yılında kullanıldığı öne sürülmektedir (Geray, 1997: 37). "Bilgi toplumu" kavramına kuramsal ve kavramsal açıdan ele alındığında "bilgi"nin esas olduğu görülmektedir. Bilgi toplumu; en temel meta konumundaki bilginin, yaşamın her alanında her geçen gün artan bir hızla ve küresel ölçekte, sürekli akıp arttığı, esneklik, çeşitlilik, yaratıcılık, yenilik gibi kavramların belirleyici olduğu, eğitilmiş bireyin ön plana çıktığı etkileşimi son derece yüksek, şebeke yapısında bir toplum" olarak tanımlanmaktadır (Gültan, 2003: 47).

Başka bir tanımda ise, "bilgi toplumu" için bilginin sermaye, hammadde, enerji ve

insan gücü gibi üretim unsurlarından biri haline dönüştüğü, ekonomide hammadde ve ürün olarak kullanıldığı, herkes tarafından paylaşıldığı ve toplum içerisinde kültürel bir değer olarak kabul edildiği ve bilgi-iletişim teknolojisinin heralanda kullanılmaya başladığı toplum yapısı olarak tanımlanmaktadır (Erkan, 1993: 96-101; Çoban, 1997: 12, 32-36; Tekeli, 1994: 52- 58; Alakuş, 1991: 10-14).

Bilgiye erişim, gelişmekte olan bilişim ve iletişim teknolojilerinin artmasıyla giderek daha kolay bir hale gelmektedir. Bu durum bilgi odaklı toplum yapısı, hızlı iletişim, sürekli değişen yeni teknolojiler bilginin esas olduğu ön görülmekte ve yaşantımız içerisinde bir gereksinim halini aldığı düşünülmektedir.

İnsanlık tarihinin, ilk günlerinden bugüne dek bilgi üretilmiştir. İletişim ve bilişim teknolojilerinin sağladığı olanaklar, bilgi üretiminde sistematik bir yapının oluşmasına sebep olmuştur. Sürekli değişen teknolojiler de bu yapıyı desteklemektedir. Bilişim toplumunun tanıma baktığımızda, bilgi üreten insan olgusu ve gerekli bilgiyi gerektiği anda ulaştırabilen bir yapının mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Bilişim çağının bilgi anlayışına baktığımızda; öncelikle bilgiye ulaşabilme ve kullanma imkanlarının arttığını, gelişen teknolojilerle birlikte yeni iletişim ortamlarının ortaya çıktığını görmekteyiz. Bilişim kavramına baktığımızda; bilgi teknolojileri ile iletişim teknolojilerinin birleşiminden doğan bir sentez olduğu görülecektir. Bir bakıma bilişim; bilginin elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve sistematik olarak işlenmesiyle ilgilenen bir bilim dalıdır (Aktan ve Tunç, 1998: 51).

Çağdaş uygarlığın ulaştığı bilgi düzeyini tanımlamada tam bir görüş birliğine henüz varılmış değilse de, son 20 yıl içerisinde bilim ve teknolojiye baş döndürücü gelişmelerin meydana getirdiği bilgi patlaması ve bilgi teknolojilerinin toplumsal ve ekonomik gelişmeye sundukları olanaklar dikkate alındığında, Toffler'in "üçüncü dalga" olarak betimlediği aşamanın "bilgi çağı", bu dönemin öngördüğü toplumun da "bilgi toplumu" olarak adlandırılması uygun görülmektedir (Özden, 2002: 15).

Bilgi çağı, bilginin üretim için temel kaynak olduğu, bilgi üretimi ve iletiminin yaygınlaştığı,

bilgi üretimi ve dağıtımında alışanların çoğunlukta olduğu, sürekli öğrenme ve bilgilenme yoluyla değişme ve gelişmenin kaçınılmaz hale geldiği yeni toplumsal ve ekonomik örgütlenme dönemini işaret etmektedir (Öğüt, 2003: 5).

"Bilgi Toplumu"ndan önce sanayi devrimini yaşayan toplumların buhar makinesinin icadı ile eriştiği noktaya, bilgi toplumunda bilişim teknolojisinin temelini oluşturan bilgisayarlar yardımcı olmaktadır. Elektronik araçlar ve özellikle bilgisayarlar iletişim ve bilişim dünyasının temelini inşa etmektedirler. Bilginin depolanmasının fazlasıyla önem arz ettiği bilgi çağı döneminde bilginin sistematik olarak saklanması, düzenlenmesi ve kullanılması bilgisayarlar sayesinde yapılabilmektedir.

"Bilgi toplumu, bilginin temel güç ve başlıca sermaye kaynağı olduğu toplumdur. Bilgi toplumunda, bilgi amaç değil, araçtır ve toplumsal yaşamın her aşamasını aydınlatan, yönlendiren başlıca güçtür. Bilgi toplumunda, bilgi bir hayat biçimi, düşünme ve yaşam tarzıdır" (Fındıkçı, 1998: 83). Bu dönemde, gerekli olan bilginin üretimi ve bireylerin kullanımı önem arz etmektedir. Bilgi toplumunun başka bir özelliği ise öğrenen bireylerin var olmasıdır. Bilgi toplumunda birey, bilgiyi anlamak, kullanmak, yorumlamak, geliştirebilmek vb. yeteneklere sahip olmalıdır.

Bilgi toplumu, üretim dinamiklerinin, şirket ve kamu kurumlarının ve devletin teknolojik değişimler karşısında kendilerini yenilemelerini zorunlu kılmaktadır. Bu yenilenmeyi gerekli kılan faktör ise, bilgi birikiminin gereksinimlerini karşılayacak hale gelen teknolojik gelişmelerin olduğu söylenebilir. Bu gelişmeler ve teknoloji, toplumu oluşturan kültürel yapıya özen gösterilerek pratiğe dönüştürülmesi gerektiği düşünülmelidir. Bilgi toplumunun gelişim süreci dört ana bölüm içerisinde değerlendirilmektedir. Bunlar; ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlar şeklinde ifadelendirilebilir.

Bilgi toplumunun gelişim sürecinde etki ettiği ilk alan ekonomik alandır. Bu alanın bilgi toplumu içerisinde göstermiş olduğu değişimin özellikleri; bilginin, üretimin temel unsurlarından biri olarak kullanılması, bilgi tabanlı yeni işkollarını ortaya çıkarması, bilginin katma değerli (value added) bir ürün (çıkıtı) /

kişisel ve kurumsal bir kaynak (hammadde) olarak kullanılması ve bu unsurlara bağlı olarak bilgi hizmetleri sektörünün ve iş gücünün ortaya çıkması şeklinde ifade edilebilir. Bilgi toplumunda ekonomi, bilgi ve insan sermayesini ön planda tutmaktadır. Böylelikle bilgi toplumunda yeni meslek yapıları, yeni üretim şekilleri ve sosyal yapıları ile yoğun olarak bilginin üretildiği bir ekonomik yapı ortaya çıkmıştır. Bu ekonomik yapı, bilgiye dayalı, emek ve bilgi yoğun üretim biçimlerini de içinde barındırmaktadır (Çoban, 1997: 57-58). Bilgi toplumunda bilgi ve teknolojinin etkilediği ikinci alan sosyal alandır. Sosyal alanda bilgi, yaşamın niteliğini zenginleştiren temel öge olarak kabul edilmektedir. Bilgi ve teknolojinin toplumun sosyal yaşamı içerisine girmesi ile daha önce de sözü edildiği gibi yeni iş ve hizmet kolları ortaya çıkmış buna paralel olarak da bilgi sektörü oluşmuştur (Erkan, 1993: 92-94). Bugün bilgi toplumunda iş kolları anlamında e-ticaret kavramı bu dalların en önemlilerinden biri olmakta ve bilgi tüketicilerinin bu kanallar sayesinde hem ürün tedarik edinebildiği gibi bilgi de satın alabilmesi mümkündür.

Toplum içerisinde daha güçlü olma çabası yeni gelişen ve varlıklarını daha geniş kitlelere duyurmaya çalışan grupların politik mücadeleleri anlamına gelmektedir. Politik alan, bilgi ve teknoloji yönünden köklü yenilenmenin toplumu etkilediği üçüncü alandır. Politik alandaki etkinin ön plana çıktığı noktalar; bilgi toplumunun temel göstergelerinden biri olan herkesin bilgiye gereksinim duyduğu gerçeğinden hareketle bilgiye erişim ve bilgi edinme özgürlüklerinin gerçekleştirilmesi için gereken işlemlerin tamamlanması, idari ve ekonomik faaliyetlerin bilgi tabanlı bir yapıya kavuşturulmasını sağlamaktır (Çoban, 1997: 55-56).

Kültürel açıdan gelişimde ise, toplum ve bireylerin değişimi için teknoloji ve bilginin üretim tekniklerinin geliştirilmesi, bilgi ile ilgili değerler toplumlar içerisinde yüceltilmesi ve bilginin toplumsal yapı içerisindeki kültürel değerinin kabul edilmesi amaçlanmaktadır. Genel anlamda bilgi toplumlarında iş gücü dağılımında endüstriden hizmet sektörüne doğru bir kayma ve bilgisayara dayalı iletişim teknolojilerin kullanılması görülmekte ve bu durum kültürel yapıyı da etkilemektedir. Bu

etkileşimin görüldüğü bilgi toplumlarını kısaca şu özelliklerle sıralayabiliriz (Erkan, 1993: 111-112):

- Bilgi yoğun üretimin gelişmesi ile bilgi sektörünün ortaya çıkması.
- Herkesin gereksinim duyduğu ve erişim hakkının olduğu bilgiye; daha hızlı erişim için bilgi ağları, veri bankaları ve iletişim ağlarının kurulması.
- İnsanlık tarihinin her döneminde var olan problemlerin değişime uğraması. Sanayileşme ile ortaya çıkan maddi düzendeki işsizlik, savaş ve diktatörlük endişelerinin bilgi toplumunda yerini gelişmelere ayak uyduramama, gelecek korkusu, özel hayatın gizliliğine gerçekleştirilen tecavüz korkularına bırakması.
- Kas ve makine gücünün yerini akıl ve düşünce gücünün alması.
- Bilgi toplumundaki demografik yapının öncelikle nitelikli ve bilgili insana duyulan gereksinimler temelinde şekillenmesi.
- Sürekli eğitimin ön plana çıkması.
- Sürekli yeni bilgilerin ve buna bağlı olarak fazla miktarda ve nitelikli yayınların üretilmesi.
- İletişimde ve bilgi erişimde zaman ve mekan sınırlılıklarının ortadan kalkması ile küreselleşmenin genişlemesi.

Bilgi toplumunun getirdiği gelişimle birlikte paralellik gösteren rekabet ortamında, ülkelerin ekonomilerinin diğer ülkelerle eşit şanslarla mücadele etmesi için, bilgi iletişim teknolojileri altyapısının güçlendirilmesine de önem verilmelidir. Oluşan bilgi toplumunun birbiriyle erişiminin sağlanması açısından ağın oluşturulması, bilgi ekonomisine geçişin sürekliliğini sağlayacağı gibi toplumun bütünüyle bilgi temelli dönüşüme uğramasını sağlayacak, değer yaratımını sağlayan ve bilgi temelli bir ekonominin oluşmasına imkan sağlayabilir.

3. BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE İNTERNET

İçinde yaşadığımız, küresel değerlerin ön plana çıktığı ve teknolojik gelişmelerin

yarattığı dönüşümle birlikte, bilgi toplumunu etkilenmektedir. Bu gelişmeler, toplumsal yapıların değişmesine ve yeniden yaratılmasına sebep olmaktadır. Yaşanan bu hızlı değişim, yeni kavramlar ve olgular oluşturmuştur.

Bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve bilgisayarlar arasındaki hızlı ağ şebekesi kurulması yeni bir dünyanın doğmasına neden olmuştur. Bu anlamda internet bir bilgi teknoloji sistemidir. İnternet, insanların her geçen gün gittikçe artan bilgi üretme, üretilen bilgiyi saklama/paylaşma ve ona kolayca ulaşma isteklerine ucuz ve pratik cevap geliştiren bir teknolojidir. Bu teknoloji yardımıyla pek çok alandaki bilgilere insanlar kolay, ucuz, hızlı ve güvenli bir şekilde erişebilmektedir. İnternetin bu haliyle bir bilgi denizine ya da büyüdükçe bir kütüphaneye benzetilebilir. Kablolulu ve kablosuz kullanılan internet toplumsal hayatımıza teknolojik tabanlı bir değişim sunmaktadır. Bu değişim alışılmış usullerimizi değiştirerek adeta yeni ve dijital bir kültürü, bilişim kültürünü yaratmaktadır. İnternet toplumsal hayata öyle bir girdi ki, klasik yaşama biçimlerini, değer yargılarını değiştirip; hayatımıza yeni kavramlar, yeni kolaylıklar, yeni uğraşlar ve yeni sorunlar getirdi (Wallerstein, 2000: 82).

Bilişim teknolojileri gelişim sürecinde; bu alandaki en kapsamlı değişikliğin 1990'lı yıllardan itibaren görülmeye başladığı gözlemlenmektedir. Bu yıllarda, başlangıçtaki bilgisayarlara nazaran yeni bilgisayarların hızı ve kapasitesi beklenenin üzerinde bir gelişim göstermiştir. Böylece, önce bilgisayar ağlarından oluşan modeller, sonra da ağların birbirine bağlanması müşteri-sunucu teknolojisinin gelişimi ile ana bilgisayar ve diğer bilgisayar ağları arasındaki bağlantılar, geniş alanlara yayılmış ve tek merkezden idare edilebilen sistemleri ortaya çıkarmıştır. Bunun yanı sıra; aynı dönemlerde yazılım ve donanım teknolojisi birbirine yakın bir düzeyde gelişim göstermiş; programlama dilleri, sistem yazılımları, verimlilik araçları ve uygulama yazılımları alanında çok sayıda çözüm ve ürün pazarlara sunulmuştur. Şirketlerin ve kurumların birimlerinin birden fazla coğrafi konuma dağılmış olmaları, uzak birimler arasında iletişimin sağlanması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir.

Böylelikle, iletişim altyapıları ve servisleri de bu ihtiyaca cevap verecek ölçüde gelişim göstermiştir (Vural ve Bakır, 2007: 5). Bilgisayar teknolojisindeki bu gelişmeler, üretilmiş olan dev bilgisayarların küçülmesine ve fiyat olarak ucuzlayarak her bireyin kişisel bilgisayarlara sahip olma imkanını sağlamıştır. Bu süreçte, özellikle bilgisayar ve elektronik sistemler üzerinde bilginin 1 ve 0 rakamları üzerinden sayısal veriye dönüştürüldüğü ve dijital ortama aktarıldığı sistemlerin kurulmasının ardından, 1990'lardan itibaren internetin yaygınlaşmasıyla veri girişinin hızla arttığı dijitalleştirme süreci yaşanmaya başlanmıştır. 1980'lerden itibaren başlayan fakat, 1990'larda hızlı bir şekilde gelişen uydu iletişiminde, yeni nesil televizyon sistemlerinde, kayıt teknolojisinde ve internet gibi bir çok sistemde kendi kültürünü ve endüstrisini yaratan bu süreç sadece iletişim mecralarını değil, iletişimin kendisini hatta kullanıcılarını da etkilemiştir.

Beck (2000) ise bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili olarak: *"Mesafelerin yaklaşması da aynı anlama gelir. Dünyanın hiçbir yeri artık ulaşılamaz değildir. Haberleşmenin ve ulaşımın yeni anlamlarına teşekkürler"* şeklinde ifade eder (Beck, 2000: 20-21). Bu durum küresel bir ekonominin temelini de oluşturduğunu gösterir. Elektronik çağ sınırsız bilgi ağlarını birbirine bağlayan ve her yeri mesafesizleştiren endüstri-ötesi bir hale getirir. Bu haliyle bilgi iletişim teknolojileri, üretimde ana unsur haline gelmektedir. Bilginin hızı ile birlikte artan rekabet ortamında ise, kurumlar için siber mecrada yer almamak ve tüketiciye o ortamdan ulaşmamanın söz konusu olmayacağı bilinmektedir.

Bilgi birikiminin artması ve anında piyasaya sürülmesi belli bir yoğunluk meydana getirmiştir. Bilgi toplumunun veya bilişim devriminin ortaya çıkardığı bilişim kültürü, internet ve bilgi iletişim teknolojilerinin hayatımıza hızla girmesi mevcut yapıyı hızla değiştirmeye başlamıştır. Yeni ekonomi, bilişim kültürü, yeni devlet ifadeleri, internete ve elektronik teknolojisine dayalıdır. Kimi zaman sanal, kimi zaman dijital ifadelerinin kullanıldığı bu yeni bilişim kültüründe sosyo-ekonomik yaşamda köklü değişimlere uğratan etkiler yaşanmaktadır (Giddens, 2000: 173). Bu kültürel ve sosyal değişimler

yaşanan bu dönemin bireyleri arasında çeşitli farklılıklara neden olmuştur. Bu farklılıkların kavramsal olarak sınıflandırılması ise, üç ana başlık üzerinden kategorilendirilmektedir.

4. DİJİTAL YERLİLER VE DİJİTAL GÖÇMENLER

İnternetin kültürel ve toplumsal dinamikler üzerinde yarattığı köklü etkiyi anlamak adına birçok kavram geliştirilmiştir. Bu kavramlardan sıklıkla kullanılan dijital yerliler ve dijital göçmenler kavramı önemlidir. Bu iki kavramı ortaya atan Prensky (2001: 3), son 10 yılda dijital teknolojilerde yaşanan gelişmelerin nesiller arasında çeşitli farklılıklara yol açtığını dile getirmektedir. İnterneti, sanal oyunları, akıllı telefonları dijital bir dile çevirerek iletişim kuran bu yeni nesile "dijital yerliler" ismini vermiştir. 1980 yılı öncesi dünyaya gelmiş olan ve dijital teknolojilerle bir sonraki kuşağa göre bu dünyaya kendini daha yabancı hisseden eski kuşağa ise "dijital göçmenler" adını vermiştir.

4.1. Dijital Yerliler

Dijital yerliler, "Binyılın öğrencileri (millennials), internet nesli (Net Generation), oyun nesli (the gamer generation), yeni nesil (next generation, n-generation), siber çocuklar (cyber kids), zaplayan insan (homo zappiens), çekirge zihin (grasshopper mind)" (Pedro, 2006'dan akt.: Şahin, 2009: 156) gibi farklı isimlerle de nitelendirilmektedirler.

Prensky'e göre (2001: 3), günümüzün genç kuşağını, yani ağ ortamında büyüyen çocukları ifade etmek üzere kullanılacak bir kavram konusunda zorluk yaşandığını belirtmektedir. Ancak daha sonra, bu konuda derinlemesine çalışan bir uzman olarak, en uygun isimlendirmenin, dijital dilin bu kuşak tarafından ana dil (native speaker) olarak konuşulmasından hareketle "dijital yerli" (digital native) olmasının uygun olduğunu düşündüğünü belirtmektedir. Prensky'nin yeni teknolojilerle büyüyen bu kuşak için kullandığı "dijital yerli" kavramı günümüzde bu kuşağı nitelemek üzere yaygın olarak kabul görmüş bir kavramdır.

Dijital yerliler doğar doğmaz sanal ortam ile uyum içerisinde oldukları ve bu bağları doğal karşılanabilir. Bu yüzden dijital yerliler ve dijital göçmenler arasındaki fark, interneti/dijital dünyayı kullanma algısına dayanır; ancak

dijital yerli tanımında bu ayrım yapılırken sadece kültürle sınırlandırılmaz, daha güçlü olarak yaş yapısının belirleyiciliği vardır (Fritsch, 2010'dan akt.: Çetin ve Özgiden 2013: 4). 1980 sonrası doğan, dijital araç ve ortamları hayatlarının merkezine alan, teknolojinin bir ihtiyaçtan çok gündelik hayatın gerekliliklerinden biri olduğunu düşünen ve bu dijital dünyada kendine özgü dilleri ile yer alan dijital yerliler, günümüzün teknolojisi ile dünyaya gelmiş ve yeni teknolojiler üzerinden halledilebilecek tüm günlük işlerini bu ortam üzerinden yürütebilen 21. yy'ın çocukları olduğu söylenebilir.

Dijital yerliler teknolojiyi öğrenme etkinlikleri ve özellikle sosyal ve iletişim amaçlı kullanmaktadırlar (Lei, 2009'dan akt.: Günüş, 2011: 2). Dijital yerliler kolayca yeni teknolojilere uyum sağlayan, onu kullanırken bozmaktan ya da yanlış yapmaktan korkmayan ve teknoloji aracının yeniden başlatılması ile her şeyin önceki haline dönebileceğini bilerek teknolojiyi daha rahat bir şekilde kullanan bireylerdir (Rikhye, vd., 2009; Bennett, vd., 2008'den akt.: Günüş, 2011: 2).

Prensky'e göre (2001) dijital yerliler, dijital göçmenlerden farklı düşünmekte ve bilgiyi de tamamen farklı bir biçimde işlemektedirler. Bilgisayarlarla büyüyen çocuklar bizden farklı düşünürler. "Hipermetin zihinler" geliştirirler. Daldan dala atarlar. Bilişsel yapıları sanki sıralı değil paraleldir. Dijital yerlilerin düşünme kalıpları da değişmiştir. Prensky (2001), "nöroplastisite" (beynin çeşitli uyarıcılara karşı kendi kendini şekillendirebilme yeteneği) araştırmalarının bulgularına işaret ederek "farklı türdeki deneyimlerin farklı beyin yapılarına yol açtığını" ve "beynin değiştiğini ve aldığı girdilere göre kendini farklı bir biçimde düzenlediğini" öne sürmektedir. Nitekim yapılan bir deneysel araştırmada üç ay süreyle Tetris oynayan 12 ile 15 yaşındaki kızların oyun sonrasında çekilen beyin tomografilerinde (MRI) beyindeki gri madde miktarının bir göstergesi olan beyin zarı kalınlığında (cortical thickness) değişimler gözlemlenmiştir (Prensky 2001'den akt.: Haier vd., 2009: 6).

Dijital yerlilerin teknoloji kullanımlarının incelendiğinde beş farklı sebeple kullandıkları gözlemlenmektedir. Bunlar (Waycott, 2010'dan akt.: Bilgiç, vd., 2011: 4):

- Kişisel ilgi veya eğlence,
- Sosyal iletişim,
- Günlük kullanım (Bilgi depolama veya bilgiye erişim, tren biletlerine bakma gibi...),
- Profesyonel çalışma,
- Üniversite/ders çalışması.

Dijital yerliler ile ilgili olarak yapılan araştırmalar ışığında herhangi bir konu için ihtiyaç duydukları bilgiye kolayca erişebildikleri gözlemlenmektedir. Bu grubun üyeleri daha önce hiç tanışmadıkları insanlarla çevrim içi ortamlarda bir araya gelmeyi doğal bir durum olarak görmekte ve bu ortamlar üzerinden bilgiyi birbirleriyle paylaşma konusunda eski kuşaklara göre daha yatkın oldukları görülmektedir. Bu bağlamda dijital yerlilerin öğrenme özellikleri ise aşağıdaki şekilde açıklanabilir (Bilgiç, vd., 2011: 4):

- Bilgiye hızla erişmek isterler,
- Metin yerine grafiği tercih ederler,
- Bir makaleyi baştan sona doğrusal bir biçimde okumak yerine kapsül halinde rastgele okumayı tercih ederler,
- Ciddi çalışmalar yerine oyunları tercih ederler,
- Bilişsel yapıları sıralı değil paraleldir,
- Aynı anda birçok işi yapmak isterler,
- Keşfederek öğrenmek isterler.

Bu etkenler üzerinden dijital yerliler için bilgiye erişim noktasında hız, görsellik ve eğlencenin önemli olduğu söylenebilir. İstenilen enformasyona ulaşma aşamasında hızlı ulaşabileceği, görsel öğelerin olduğu ve içerisinde eğlence barındıran şekilde olmasını istedikleri gözlemlenmektedir. Ağ üzerinde birden fazla konu ile ilgilenmeleri sebebiyle uzun süre bir konuya odaklanamadıkları değerlendirilmektedir. Bu değişen jenerasyon yarattığı kültürel ve yapısal değişikliklerin yanında yeni sosyal ilişkiler, kimlik ve aidiyet yapısı, yaratıcılık, güvenlik, sanatsal üretim, mahremiyet, bilgi kalitesi ve fazlalığı gibi bazı konularda bir takım farklılıkların oluştuğu da gözlemlenmektedir. Ortaya çıkan yeni toplumsal oluşum ve ilişkileri belli sınıflandırmalar doğrultusunda aşağıdaki gibi ele alabiliriz. Bunlar (Parsa ve Aytaş, 2014: 91-93):

4.1.1. Dijital Kimlik: Dijital bir manzaranın ortasında, daimi bir bilginin ve etkinin patlamasını yerleştirmekte ve dijital yerliler, kendi politik inançlarının yanında kendi kişisel düşüncelerini ve deneyimlerini de inşa etmektedirler. Dijital yerliler, bu bağlamdaki bir kişiselleştirmeyi kendi yaşamları boyunca yaratıcılık ve pek çok diğer sebepten ötürü "kendilerindekini göstermek" amacıyla bilgi ve etki denizi içerisinde taşıdıklarını iddia etmektedirler.

4.1.2. Dijital Güvenlik: Dijital dünya, yapısı gereği doğal olarak virüsler, korsanlar, yazılımlar yoluyla kötü niyetli içeriklere karşı çok daha savunmasızdır. Bunun yanında pek çok tartışmada, gençlerin çevrim içi yayıncılık yoluyla cinsel avcılık ve zorbalıktan çok daha kolay etkilendiklerini ortaya koymaktadır. Diğer yandan, sıklıkla bahsedilen bu söz konusu "yeni" tehlikeler gerçek dünyadaki tehditlerle birbirinden farklı ortamlarda karşı karşıya gelmektedirler. Burada yeni medya formları yankılanmakta ve bu noktada genç nüfusun gelişimlerini engellemeden, onları korumak adına dikkatli, tarafsız bir stratejiye ihtiyaç duymaktadır.

4.1.3. Dijital Mahrumiyet: Pek çok dijital yerli 7/24 her şeyin tümüyle gelecek nesil için kaydedildiği çevrim içi bir dünyada yaşamaktadır. Bazıları bunu kendini ifade olarak adlandırmaktadır. Dijital göçmenlerin bazıları ise, bu durumu kendi gizlilik politikaların değişimi olarak hissetmektedirler. Eğitim ve tartışmayla ilgili paylaşımların yapıldığı çevrim içi forumlar, toplum adına belgeleme ve özel bilgilere ulaşılabilirlik hakkındaki yasal düzenlemeler kadar önemli hale gelmektedirler.

4.1.4. Dijital Yaratıcılık: Yalnızca bir sanatçı dış dünyada bulunduğu malzemelerden bir heykel yaratabilir. Dijital yerliler, kendi "doğal habitatları" olarak medya manzaralarını, yaratıcılık, ifade ve ticaret için kaynak kabul etmektedirler. Kendini ifade etme ve sahiplik konularındaki dengeler gelecekte yasal tartışmalar açısından önemli hale gelecektir.

4.1.5. Dijital Fırsatlar: İnternet her geçen gün, toplumsal kültür için çok daha önemli bir hale gelmektedir. İnternet devrimi siyasal, eğitim ve insan etkileşiminin doğasını kökten değiştirmektedirler.

4.1.6. Dijital Bilgi Fazlalığı: Dijital dünyanın içerikleri yoluyla aşırı bilgi yüklenmesi, karar verme ya da bir başlığa dahil bilgili olma noktasında giderek artan sıklığa işaret etmektedir. Bu problem düşük üretime kafa karışıklığına, strese ve zayıf kararlar vermeye sebep olmaktadır.

4.1.7. Dijital Bilgi Kalitesi: Kitap ve dergi okumaya karşın, dijital yerliler bilgiyi çoğunlukla internette sağlamaktadır. İnternet bağlantısı olan her yerde yayıncı olabilmekte, ancak yanlış geçmiş ya da tutarsız bilgilerde verebilmektedir. Dijital yerliler bilinçli kullanımlar sundukları taktirde kendi bilgilerini yüksek kalitedeki verilere dayanarak kurmaları gereklidir. Yüksek kalitedeki bilginin yaratımı, dağıtımı ve erişilebilirliği, dijital yerliler üzerine kurulu bilgi toplumu için işlevsel anlamda önemlidir.

4.1.8. Dijital Korsanlık: Günümüzde pek çok yetişkin hırsızlığın sonuçlarını bilmektedir. Onlara göre bir şarkıyı illegal olarak indirmek, alış-verişten bir kutu ödenmemiş sütle çıkmakla aynı değerdedir. Bir diğer yandan dijital yerliler, yaşatlarının günlük internet kullanım pratikleri çerçevesindeki korsanlığına göz yummaktadır. İnternette tv. dizilerini daha önce izleyen gençler, aslında muhtemel sonuçlarını hesaplamadıkları korsan medyalara yönlenebilirler.

4.1.9. Dijital Eğitim: Teknoloji her zaman eğitim açısından önemli bir faktör olmuştur. ancak internetin ve dijital teknolojilerin hızlı gelişimi, son 10 yıl içerisinde çocukların sınıfta kullandıkları malzemelerin değişiminden çok daha fazla ve hızlıdır. Çocukların öğrenme biçimleri ve okul davranışları, internetin varlığı ile birlikte hızla değişmekte ve şekillenmektedir.

Dijital yerlilerin birbiriyle iletişimini sağlayan araçlar, onların bireysel ve toplumsal insan ilişkilerini sağlayan ortamlar görevini de üstlenmektedir. Teknolojiyi kullanma yöntemleri ise yeni bir bilgi formunu oluşturmaktadır. Bu nedenle daha önce olmayan bir yaklaşım ve teknik ile bireyin karışımından yaratılan zaman kavramı gözetmeksizin oluşturulan yeni bir insan ilişkisi oluşturmaktadır. Bu bağlamda dijital yerlilerin bu çevrimiçi ortamları kullanım özelliklerine bağlı olarak çeşitli becerilerinin oluştuğu

gözlemlenmektedir. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Bilgiç, vd., 2011: 5):

- Çevrim-içi öğrenme teknolojilerini düzgün bir şekilde kullanabilen,
- Öğrenmeye ihtiyaç duyan,
- Etkileşim ve işbirlikli öğrenmeyi anlayan ve değerini bilen,
- Sosyal etkileşime yatkın olan,
- İçsel kontrole sahip olan,
- Güçlü bir akademik öz-benlik kavramına sahip olan kendini bilen ve tanıyan,
- Kendi öğrenme sürecini bağımsız idare edebilme deneyimine ya da bunun için gerekli becerilere sahip olan,
- Sosyal öğrenme ile birbirlerini gözlemleyerek öğrenebilen ve sözel yeteneğe sahip olan,
- Bireysel değerlendirme ve grup değerlendirmesi yapabilme yeteneğine sahip olan,
- Yazarak iletişim kurabilen,
- Eleştirel düşünebilen ve karar verebilen bireylerdir.

Yapılan değerlendirmeler ve gözlemlerin ardından dijital yerliler hakkında çeşitli açıklamalarda bulunulmuştur. Bu açıklamalar dijital yerlilerin yeni çevrim içi ortamlara daha kolay uyum gösterebilen ve teknolojiyi merkeze alabilen insandan bahsedildiğini söylemek mümkündür.

4.2 Dijital Göçmenler

Milenyum (internet ve web çağı) öncesinde doğan, teknoloji ve ürünleriyle ergenlik sonrası dönemde tanışmış olan bireyler için dijital göçmenlik kavramı kullanılmaktadır. Başka bir deyişle dijital göçmenlik, yirmili yaş ve sonrasında teknoloji, internet ve web ile tanışan, teknolojik araçların kullanımı ve teknoloji tabanlı öğrenmede güçlükler veya çeşitli uyum sorunlarıyla karşılaşabilen, teknoloji okuryazarlığı dijital yerlilere oranla daha düşük düzeydeki bireyleri tanımlamaktadır (Prensky, 2001: 5).

Dijital göçmenler yeni teknolojik süreç içerisine alışmaya çalışırken çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır. Konuyla ilgili olarak Bilgiç vd. (2011), "Dijital göçmenler bu teknolojilerin kullanıldığı ortamlara uyum sağlamaya

çalışan ve kendisini teknolojinin gelişimi ile yeni bir süreç içerisinde bulan bir kuşaktan oluşmaktadır” şeklinde açıklamaktadır (Bilgiç, vd., 2011: 2).

Dijital göçmenlerin teknolojiyi kullanmaları ile ilgili genel anlamda tek amaç için gerçekleştirdiği görülmektedir. Fakat son dönemde teknolojinin bir zorunluluk haline geldiği düşünülecek olursa bilgi amaçlı teknolojiyi kullanmanın yanı sıra eğlence, sohbet etme ve video oyun gibi nedenlerle de kullandıkları gözlemlenmektedir. Her ne olursa olsun dijital yerlilere göre bu araçlardan yararlanma amaçları bilgiye ulaşma noktasındadır.

Dijital göçmen bireylerin en önemli özelliklerinin başında ise dijital medya araçlarını etkin kullanamamaları gelmektedir. Doğrusal okumaları, grafik ve hiper metin okumalarının yerine tercih ederler. Dijital göçmenler içerisinde buldukları dijital çevreye iyi uyum sağlayan bireyler de çıkabilir ancak “aksan”ları onları ele vermektedir. Bilgi edinmek için öncelikle basılı materyalleri tercih ederler. Herhangi bir teknolojik ürünü ya da programı kullanmada kılavuz veya rehber kullanma eğilimindedirler. (Prensky 2004’den akt.: Tonta, 2009: 5).

Amerika’nın en önemli dergilerinden biri olan Time’in 2012 yılında dijital yerliler ve göçmenler hakkında medya kullanımları üzerine yaptığı araştırmada değişik sonuçlar göze çarpmaktadır. Bu sonuçlar (Business Wire, 2012):

- Dijital yerliler 1 saat içerisinde 27 defa televizyon, dergi, tablet bilgisayar, akıllı telefon ya da başka kanallar içerisindeki platformlar arasında geçiş yapabilir.
- Duygusal halleri inişli çıkışlı alt seviyelerde deneyim yaşayan bu topluluk çok kısa zaman içerisinde sıkılmakta ve duygusal durumlarını değiştirmek için dikkatlerini başka ortamlara yöneltmektedir.
- Dijital yerlilerin %65’i, ev yaşantısı içerisinde odalar arasında geçiş yaparken bile akıllı telefonlarını uzuvlarıymış gibi yanlarından ayırmadan kullanmaktadır.
- Dijital Yerlilerin yarısından fazlası (%54), kişilerle konuşmak yerine mesajlaşmayı

tercih ettiğini ifade ederken, dijital göçmenlerde bu oran %28’dir şeklinde açıklanmaktadır.

Bu araştırmada da iki yaş grubu paralelinde oluşan farklılıklar yansıtılmaktadır. Araştırmanın temelinde bu ayırım yapılırken yaşa bağlı olarak bir ayırım yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle teknolojiye olan ilgi ve yakınlığın bir yaş ilişkisinden ortaya çıktığı da düşünülebilir. Prensky’nin (2009) yaptığı araştırmada şu an 30-40 yaş aralığında olan göçmenlerin teknolojik araçları daha faydalı bir şekilde kullandıkları ve işlerini kolaylaştırmak amacıyla teknolojiden yararlandıkları görülmektedir. Bu bağlamda Prensky (2009), dijital çağ olan 21. yy.’da dijital yerliler ve göçmenler arasında ki farkın giderek azalacağını ve “dijital bilgelik” (digital wisdom) kavramının ortaya çıkacağını ön görmektedir. Prensky (2009), dijital bilgelik kavramını iki açıdan değerlendirmektedir.

Dijital bilgelik, hem doğuştan gelen kapasitemizin üzerinde bilişsel güce erişmek için dijital teknoloji kullanımı sonucu meydana gelen bilgelik (hikmet) hem de yeteneklerimizi artırmak için teknolojinin akıllı kullanımındaki bilgelik anlamlarına gelmektedir. Bilgelik peşinde koşanlar teknoloji sayesinde gelecekte dünya çapında devam eden tüm tartışmalara, tüm kayıtlı tarihe, yazılı her şeye, toplu veriler ve örnek olayları içeren büyük kütüphanelere, yüzyıllar boyunca edinilmiş gerçek deneyimlere eşdeğer olan son derece gerçekçi benzetilmiş (simulated) deneyimlere daha önce örneği görülmemiş biçimde ve anında erişebileceklerdir. Bu kaynakları nasıl ve ne kadar kullandıkları, aradıklarını bulmak için bu kaynakları nasıl filtreledikleri ve teknolojinin kendilerine nasıl yardımcı olduğu elbette aldıkları kararların ve yargılarının bilgeliğini belirlemede önemli rol oynayacaktır. Teknoloji tek başına sezgi, iyi muhakeme, sorun çözme yetenekleri ve berrak bir ahlaki pusulanın yerini alamaz. Ama hayal edilemeyecek kadar karmaşık bir gelecekte, ne kadar akıllı olursa olsun dijital olarak güçlendirilmemiş bir insan, en akılsız ama dijital olarak güçlendirilmiş bir insanın sahip olduğu bilgelik araçlarına bile erişemeyebilir. Dahası, beynin son derece esnek olduğu, aldığı girdilere sürekli uyum sağladığı günümüzde genelde anlaşıldığından teknolojiyle sık sık etkileşimde bulunan kişilerin

beyinlerinin bu etkileşim sonucu yeniden yapılanması mümkündür. Gelecekte bilgelik peşinde koşanların beyinleri hem düzen hem de yapı bakımından şimdiki beyinlerimizden tamamen farklı olacaktır. Geleceğin bilgelik arayanları giderek karmaşıklaşan dijital teknolojinin sunduğu bilişsel güçlendirmelere gerek kalmadan da bugünkü bilgelik düzeyine erişebilirler, ama bu bilgelik ne kalitesi ne de doğası bakımından karmaşık ve teknolojik açıdan daha ileri bir dünyada yolunu bulmak (navigate) için yeterli olmayacaktır (Prensky 2009'dan akt.: Tonta 2009: 5). Bu değerlendirme sonucu ileride yeni bir bilge insan yaratımının oluşacağı söylenebilir. Bu bağlamda yeni bireyin verilere ulaşmada hız ve kolaylık, derin analiz yapabilme yeteneği, farklı bakış açılarına erişim gibi çeşitli özellikleri barındıracağı ifade edilebilir.

4.3 Dijital Melezler

Literatürde her ne kadar dijital melezler hakkında şu zamana kadar yeteri kadar bilgi ve düşünce olmasa da konu içerisinde dijital melezler diye adlandırılan farklı bir gruptan da söz etmenin yararlı olduğu düşünülmektedir. Dijital melezler, yerliler ve göçmenlere özellik olarak hem benzemekte hem de benzememektedirler. Bütün dijital imkanlardan yararlanan melezler bu imkanları dijital yerliler kadar iyi ve etkin biçimde kullanamamaktadırlar. Onlar için eski kavramlar anlamını yitirmemekte ve samimi gelmemektedir. Fakat bu noktada dijital göçmenler kadar teknolojiye karşı dirençli de değildir.

Literatürde dijital göçmenlerle ilgili olarak

belirtilen, bilgi edinimi durumunda önce basılı kaynakları sonra internet üzerinden inceleme durumu dijital yerlilerde tam tersi bir hale dönüştüğü söylenmektedir. Dijital melezlere incelendiğinde ise bilgi edinme davranışı olarak her iki grubun ortak davranışlarını gösterdiği özetle hem basılı kaynakların hem de teknolojik kaynakların son derece önemli olduğu gözlemlenmektedir.

Dijital yerliler ve dijital göçmenler arasındaki uçurum Prensky (2009)'un da çalışmalarında ifade ettiği gibi büyüktür. Fakat bu büyük uçurumun nedeni yaş farkının olması ve yaşanan dönem ile ilgili olarak ortamların değişkenlik göstermesidir. Bu uçurumu net bir ifadeyle birbirinden ayıramadığımız için bir geçiş döneminin olduğunu belirtmek gerekebilir bu bağlamda dijital melezler, kendilerini yeni döneme hazırlayan ya da hazırlamaya çalışan geçiş grubu olduğu söylenebilir. Dijital göçmenler hayatın değişen yüzüne ayak uyduramamış ya da direnç göstermiş bu sebeple uçurumun karşı tarafından kalmış fakat yerliler ise direkt olarak teknolojik ortam içerisinde bulması sebebiyle teknolojik araçlara uyumunun en üst seviyede olduğu değerlendirilmektedir. Bu iki farklı grubun arasında kalan ve bu iki grubun ayırt edici kimi özelliklerini barındıran grubun ise dijital melezler olduğu söylenebilir. Çeşitli farklılıklara göre nitelendirilen bu üç gruba ilgili özellikleri aşağıdaki tabloda ifade edilebiliriz:

Tablo 1.'de görüldüğü üzere dijital melezlerin

Tablo 1. Dijital göçmen, melez ve yerlilerin özellikleri

Dijital Göçmenler	Değişime uzak kalanlar, anla(ya)mayanlar, anlamak istemeyenler, teknolojiyi kullan(a)mayanlar, değişime direnenler.
Dijital Melezler	Kendilerini yeni duruma hazırlamaya çalışanlar, değişime hazır olanlar, değişenler, değişirken eski alışkanlıklarını da bırak(a)mayanlar.
Dijital Yerliler	Zaten hazır olanlar, ortam hazır doğanlar, doğdukları teknolojik ortamı son derece doğal bulanlar, teknolojinin olmamasını düşünemeyenler, doğal olarak yerli miyim / melez miyim / göçmen miyim diye sorgulamayanlar.

(Kaynak: Prensky 2009'dan akt.: Tonta, 2009: 7)

iki farklı grup arasında kalan ve bu iki grubun birbirinden farklı çeşitli özelliklerine sahip olan bir ara grup olduğu söylenebilir. Bu anlamda yeni teknolojilerin gelişimine doğumdan itibaren hakim olamasa da alışmaya çalışan bunun yanı sıra bireyler için eski alışkanlıklarından da kopmayan fakat değişmeye açık olan bireyler olduğunu ifade edebiliriz.

5. SONUÇ

Teknolojinin hızla gelişmesi sebebiyle bireyler arasında kültürel ve sosyolojik değişimlerin yaşanması söz konusudur. Bireylerin artık çeşitli coğrafi ve sosyolojik durumların yanı sıra yaş ile ilgili olarak teknolojiye erişim ve kullanabilme özellikleri de değişmektedir. Bir başka deyişle, kentte yaşayan kişiler artık teknolojik araçlara ulaşılabilirlik yönünden kırsalda yaşayan insanlara göre daha şanslı

olmalarıyla birlikte yaş aralıklarıyla ilgili olarak teknolojiyi kullanma ve yararlanma şekilleri de farklılık göstermektedir. Dijital yerliler diyerek adlandırdığımız 1980 sonrası doğan 21.yy'ın çocukları için "teknoloji bir fenomendir" denebilir. Diğer taraftan 1980 öncesi doğan dijital göçmenler ise geleneksel araçlarla birlikte teknolojiyi kullanmakta ve bu araçlara karşı fikirleri dikkat çekicidir. Bu tanımlamalarla beraber literatüre yeni kazandırılan dijital bilgelik kavramı ise bireyin bilgiyi edinimi ve veriye ulaşımı noktasında kullandığı araçlar gibi sebeplerle şu ana kadar bildiğimiz bilgelik tanımının ileride anlamını yitireceği gibi bir bakış açısı sunduğu söylenebilir. Dijital yerliler ve göçmenler arasındaki grup olan dijital melezler ise yeni çağ ile eski geleneksel çağ arasında kalan eski alışkanlıklarını bırakmadan yeni gelişmelere açık ve kabul edebilen bireyler olarak nitelendirilebilir.

KAYNAKÇA

- AKTAN, C. C. ve TUNÇ, M. (1998). "Bilgi Toplumunun Doğuşu ve Gelişimi", **Yeni Türkiye Dergisi**, Ankara.
- ALAKUŞ, M. (1991). **Bilgi Toplumu**. Kültür Bakanlığı, Ankara.
- BACANAK, A., KARAMUSTAFAOĞLU, O., ve KÖSE, S. (2003). "Yeni Bir Bakış: Eğitimde Teknoloji Okuryazarlığı", **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 14, s. 191-196, Denizli.
- BECK, U. (2000). **What is Globalization**, Polity Press, UK, USA.
- BENNETT, S., MATON, K. ve KERVIN, Lisa. (2008). "The "Digital Natives" Debate: A Critical Review of The Evidence", **British Journal of Educational Technology** 38(5).
- BİLGİÇ, G. H., DUMAN, D. ve SEFEROĞLU, S. S. (2011). "Dijital Yerlilerin Özellikleri ve Çevrim İçi Ortamların Tasarlanmasındaki Etkileri", İnönü Üniversitesi, Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, s. 257-263, Malatya.
- BUSINESS Wire. (2012). Time Inc. Study Reveals That "Digital Natives" Switch Between Devices And Platforms Every Two Minutes, Use Media To Regulate Their Mood. <http://www.businesswire.com/news/home/20120409005536/en/Time-Study-Reveals-%E2%80%9CDigital-Natives%E2%80%9D-Switch-Devices#.VTIHviHtmkp>, (17.02.2015).
- ÇETİN, M. & ÖZGİDEN, H. (2013). "Dijital Kültür Sürecinde Dijital Yerliler Ve Dijital Göçmenlerin Twitter Kullanım Davranışları Üzerine Bir Araştırma", **Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, Gümüşhane.
- ÇOBAN, H. (1997). **Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş: Gelecekte Kaçılmaz: Bilgi Toplumu Planlı Geçiş İçin Stratejik Planlama ve Yönetim Bilgi Sistemi Uygulaması**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- DURA, C. (1990). **Bilgi Toplumu**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ERKAN, H. (1993). **Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**, 3. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- FINDIKÇI, İ. (1998). "Enformasyon Bilgi Toplumu Dünyası; Bilgi Toplumunda Eğitim ve Öğretmen", **Bilgi ve Toplum Dergisi**.
- FRITSCH, T. (2010). **Actor Models and Digital Natives: An Empiric Research Approach For Online Communities**. Yüksek Lisans Tezi, s. 110, Almanya
- GERAY, H. (1997). "İletişim, Bilgi Toplumu ve Küreselleşme," **Emperyalizmin Yeni Masalı: Küreselleşme İçinde**, İmge Yayınları, Ankara.
- GIDDENS, A. (2000). **Sosyoloji**, (Çev: H. Özel ve C. Güzel) Ayraç Yayınları, Ankara.
- GÜLTAN, S. (2003). **Bilgi Toplumu Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye**. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- GÜNÜÇ, S. (2011). "Türkiye, Dijital Yerlilerde Çalışan Bellek Ve Çoklu Görev", **5th International Computer & Instructional Technologies Symposium**, Fırat Üniversitesi, ELAZIĞ.
- HAIER, J. R., KARAMA, S., LEYBA, L. ve JUNG, E. R. (2009). "MRI Assessment of Cortical Thickness and Functional Activity Changes in Adolescent Girls Following Three Months of Practice on A Visual-Spatial Task", **BMC Research Notes**, 2:174.
- LEI, J. (2009). "Digital Natives As Preservice Teachers: What Technology Preparation is Needed? ", **Journal Of Computing In Teacher Education**, Vol:25, Number:3.
- ÖĞÜT, A. (2003). **Bilgi Çağında Yönetim**, 2. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- ÖZDEN, Y. (2002). **Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler**, 4. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- PARSA, A. ve AYTAŞ, M. (2014). "Yeni Gerçeklik: Dijital Yerliler ve Göçmenlerle 21.Yüzyıl Okuryazarlığında Birleşmek", **Dijital Panorama Bilgi İletişim Teknolojilerinde Son Gündem** (Editör: Z. B. A. Vural), Ütopya Yayınevi, Ankara.
- PENSKY, M. (2001). **Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon**, MCB University Pres, Vol:9, No:5, October.
- PRENSKY, M. (2004). "The Emerging Online Life of the Digital Native: What they do differently because of technology, and how they do it", **The Emerging Online Life Of The Digital Native**.

- PRENSKY, M. (2009). H. Sapiens Digital: From Digital Immigrants and Digital Natives to Digital Wisdom, <http://www.wisdompage.com/Prensky01.html>, (22.04.2014).
- RIKHYE, R., COOK, S, ve BERGE, Z. L. (2009). "Digital Natives vs. Digital Immigrants: Myth or Reality?", **International Journal of Instructional Technology and Distance Learning**, Vol: 6, Number: 2.
- ŞAHİN, M. C. (2009). "Yeni Bin Yılın Öğrencilerinin Özellikleri". **Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt 9, No 2, Eskişehir.
- ŞEN, S. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Bilgisayar Tutumları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi ABD, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- TEKELİ, H. (1994). **Bilgi Çağı: Bilgi Çağının Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri**, Simavi Yayınları, İstanbul.
- TONTA, Y. (2009). **Dijital Yerliler, Sosyal Ağlar ve Kütüphanelerin Geleceği**. Türk Kütüphaneciliği, 23, 4, s. 742-768.
- VURAL, A. B. ve BAKIR, U. (2007). "Distopyan Perspektiften Bilgi İletişim Teknolojileri ve İnsanlığın Geleceği". **Selçuk Üniversitesi, Selçuk İletişim Dergisi**, Cilt 5, No: 1, s. 5-21, Konya.
- WALLERSTEIN, I. (2000). **Bildiğimiz Dünya Sonu**, (Çev: T. Birkan), Metis Yayınları, İstanbul.
- WAYCOTT, J., BENNETT, S., KENNEDY, G., DALGARNO, B, ve GRAY, K. (2010). "Digital divides? Student and staff perceptions of information and communication Technologies", **Computers & Education**, Vol:54, Issue:4, Page:1202-1211.